

TEBŪSIU PRAKEIKTAS, JEI POEZIJA NEVEDA AUKŠTYN. POETAS RIMVYDAS STANKEVIČIUS ATSAKO Į POETO GINTARO BLEIZGIO KLAUSIMUS

– Rimvydai, šiuo metu esi vienas populiariausių ir tituluočiausių Lietuvos poetų, daugybės premijų (Poezijos pavasario, Julijono Lindės-Dobilo, Jurgos Ivanauskaitės, Jotvingių, Metų knygos) laureatas, esi šlovės viršūnėje. Ar tu laimingas? Kokį kelią reikėjo nueiti, kad pakliūtum ten, kur esi dabar, ir ar verta buvo jį eiti? Kokia yra kūrybos kaina? Ar esi ten, kur norėjai būti?

– Poetas yra lygiai toks pat žmogus, kaip ir visi kiti, tik be odos – vien gyva mėsa. Iš dalies – jis toks prieš savo valią, nes jam skauda nuo bet kokio, pabrėžiu – nuo BET KOKIO pasaulio prisilietimo, o tai trukdo nerūpestingai ir laimingai gyventi bei užsimiršus, besimėgaujant kurti, iš dalies jis toks – savo noru (nors ne visi tai linkę pripažinti), nes oda – apsauginiu, jautrumą mažinančiu sluoksniu, kuris paverstų jį tokiu kaip visi – apvilkti jo čiuptuvėliai nesugebėtų reaguoti į parapasaulių sąskambius, nuolat aidinčius mūsų kasdienybėje, bet ne kasdienybės dažniu. Todėl kad ir kaip juokingai tai skambėtų – pripažinimas poetui yra lygiai toks pat sunkus išbandymas, kaip ir nepripažinimas. Jam apskritai viskas yra išbandymai, kas tik turi galios sudrumsti jo ritmą, nuvesti paskui žaltvyksles, atitraukti nuo rašymo, išvesti iš „poezijos girdėjimo“ ar „poezijos artumo nuojautos“ lauko. Todėl išbandymas poetui – ir santuoka, ir žemiškoji profesija bei darbo rutina, ir pinigų stygius, ir pinigų perviršis, ir visuotinis pripažinimas, ir visuotinė panieka, ir premijos...

Ne, visai nenoriu pasakyti, kad gautųjų premijų nevertinu ar jomis nesidžiaugiu, tačiau tas mano džiaugsmas ir premijų troškimas visuomet yra papildomas žemiškas dirgiklis, besikėsiantis nukreipti manąsias mintis, priversti pamiršti, ko išties čia esu atėjęs. Ko? Kurti eilių. Mėginti susigrąžinti, atkurti tą tikrąją kalbą, kuria Adomas kalbino akmenį, medį ir driežą, juos suprasdamas taip pat gerai, kaip pats save, kalbą, kurią skambėjus mano (bei kiekvieno poeto) siela miglotai prisimena nuo buvimo rojuje laikų – tas miglotas pasąmoninis prisiminimas ir yra talentas – vadinamoji dangaus dovana ar praeiksmas, skiriantis poetus nuo ne poetų, mat jis veikia kaip imperatyvas, verčiantis juos nepaliaujamai, nenuilstamai ieškoti kalbos transmutacijos formulės, kažkoku būdu jiems įteigdamas, jog būtent tai – svarbiausioji jų gyvenimo užduotis, ir priverčiantis vos ne instinktyviai paklusti.

Negerai būtų, jei koks dirgiklis paviliotų poetą paskui save, negerai būtų, jei paukštis saulę supainiotų su gatvės žibintu, negerai būtų, jei žmogus, svajojęs išsipildyti knygoje, vietoje to „netyčia“ išsipildytų socialinėje hierarchijoje, – todėl saugiausia būtų poetui premijų visai negeisti. Tačiau kai šią savo sentenciją kartą pasakiau jaunam, jokių įvertinimų dar neragavusiam poetui, šis, liūdnai atsidusęs, atsakė kita sentencija: „Niekas taip gerai negydo nuo premijų troškimo, kaip jau gautos premijos.“ Turiu pripažinti, kad ir jis ne mažiau teisingas, nes jei poeto tuštybė jau įsispoksojo į kokią premiją, tai vienintelis patikimas būdas iš jos apžavų išsivaduoti – tą premiją gauti.

Ar laimingas? Laimės krislai taip plačiai ir smulkiai išsibarstę akimirku ir metų labirintuose, laimės godulys (kaip ir kiekvieno žmogaus) toks didžiulis, o svajų fantazija tokia begėdiška ir nekukli, kad labai sunku nuoširdžiai tą laimę pastebėti, bet garantuoju, kad paskutinę gyvenimo akimirką, prisiminęs šias savo dienas, sakysiu: „Buvau laimingas.“ Tačiau premijos čia niekuo dėtos, tiesiog turiu mokytojus – pačius geriausius Lietuvos poetus (o galbūt ir Europos, bet man tai nerūpi), turiu daug draugų, bičiulių, bendraminčių ir bendražygių, turiu literatūros mokslininkų – autoritetų, kurių įžvalgomis kliaujuosi, turiu net ir skaitytojų, mažai kuo besiskiriančių nuo tų, apie kokius svajojau, mintyse vadindamas juos idealiais... Ko gi dar reikia? Taikos, sveikatos ir šratinuko.

O apie nueitą kelią ir poezijos kainą... Labai gerai suprantu klausimą, žinau net ir ką atsakyčiau, jeigu būčiau Gintaras Bleizgys, Aidas Marčėnas, Vytautas Bložė ar Oskaras Milašius – žvelgiant į kitų poetų gyvenimus, jų dramas ir kraterius, matant visų tų patirčių santykį su jų kūryba, man aiškiai matyti ir nueitas kelias su visais kloneliais, pakriūtėmis ir kraujo pėdsakais suklupimų vietose, aiški ir jų sumokėta kaina už teisę užrašyti aukščiausio kalibro poeziją, o žvelgdamas į save – nieko panašaus nepastebiu, matyt, daug ką būsiu gavęs dykai arba avansu – kalbėti apie kažki kokias šiurpias likimo liepsnas, išskaistinusias manusius posmus, kažkaip liežuvis nesiverčia. Bent jau kol esama gyvų poetų, savo kailiu patyrusių ir karą, ir lagerius, ir sibirius.

Užtat turiu ką atsakyti į paskutiniąją klausimo dalį: taip, esu būtent toje vietoje, apie kurią svajojau būdamas šešiolikos. Tėvų namuose prieš keletą metų radau savąjį rašinį „Laiškas sau po dvidešimties metų“ – ten kone su smulkmenų tikslumu kaip svajonė nupasakotas dabartinis mano gyvenimas: net gyvenamoji vieta, net žmonos išvaizda, net profesinis užsiėmimas, net išleistų knygų skaičius... Nesmagu pripažinti, bet net ir tos apsvarstytosios premijos – viskas ten aprašyta, tik su nepalyginti didesne aistra,

nei išties vėliau tai pasitikau tikrovėje.

– **Laužiu antspaudą, Patys paprasčiausi burtažodžiai, Ryšys su vadaviete – tavo poezijos branduolys, knygos, kurias jungi į vieną, vadindamas tai poetine trilogija. kažkas nauja ir baugaus veriasi tau ir lietuvių poezijai su šiomis knygomis. Poetinės trilogijos subjektas vaikšto iš šiapus į anapus, kalbina mirusius ir dvasias, patiria kažį kokią ne iš materijos pasaulio kylančią energiją, pakliūva į mūsų laukus, ligonines, Valhalą, skaistyklą, išeina iš laiko, iš savo kūno... Velniškas ar dieviškas yra visas šis reikalas? Kas čia vyksta?**

– O jeigu to paties paklaustum apie gamtos dėsnius? Dieviškai šlama miškai, dieviškai čiulba paukščiai, dieviškai teška upokšniai, bet pasižiūrėk iš arčiau – žiogas ryja gaivų gėlės žiedą, paukštis – tą žiogą, tą paukštį čiulbuonėlį – kitas, plėšrus paukštis, o šį – lūšis... Ir tai vyksta nuolat, be perstojo, gamta išties – beviltiškas smurto ratas. Po tokio konstatavimo prisipažinimas, kad myli gamtą, skamba gana šiurpiai. O jeigu to paties paklaustum apie bet kurio miesto, tarkim, apie Vilniaus realijas? Žmonės su ašaromis akyse meldžiasi ir žmonės žiauriai skriaudžia vienas kitą, žmonės mėgina tikėti sielos nemirtingumu, bet užuot jam ruošęsi, mėgina nuo jo atsitverti daiktais ir sekiausiai šio pasaulio kontekstais, užuot ėję pas Dievą, jie patenka į mūsų laukus, psichiatrines ligonines, politines partijas, vyriausybes... Velniškas ar dieviškas yra visas šis reikalas ir kas čia vyksta, Gintarai?

Labai norisi tikėti, kad reikalas dieviškas, bet abiem variantams argumentų, deja, galima surasti po lygiai. Todėl man kartais atrodo, kad jau esame gyvenę – o dabar tik atsiskaitome už tai. Kitaip tariant, turiu įtarimų, kad tai, ką čia patiriame, yra skaistykla. Man atrodo, kad tokią tiesą įsisąmoninę krikščionys būti dori stengtųsi kur kas uoliau. Juk tada dabartinės savo būklės konstatavimas būtų drauge ir neginčijamas kaltės įrodymas (na, panašiai kaip blaivykloje – jeigu jau pabudai joje, tai nors ir visiškai nieko neatsimeni, kažkodėl nepuoli ginčytis, kad vakar negėrei, o tave čia įkišo per klaidą). Todėl neerzintų kalbos apie gimtąją nuodėmę, Adomo nuodėmę, – neva, savaime esame kalti – žmogui kažkaip neišeina nuoširdžiai atgailauti už tai, ko nei darė, nei supranta, kur čia ta jo kaltė.

Tad štai tavo išvardytose poezijos knygose aš ir dairausi po tą skaistyklą, stengdamasis atpažinti, kas čia man yra egzaminas, kas – bausmė, o kas – Dievo gailėstingumo labdara, savotiškas bausmės sušvelninimas, amnestija, anestezija... Skaistykla. Jei pasirenki būtent tokį pasaulėvokos tašką, tuomet subjekto vaikščiojimas šiapus–anapus, pokalbiai su mirusiais ir dvasiomis, ne materialaus pasaulio

energijos įsisavinimas nei stebina, nei baugina. Skaistykla pažintiniu požiūriu, ko gero, pati dėkingiausia talpykla, nes tik joje būnant galima pažinti ir žemę, ir rojų, ir pragarą. Pragare rojaus daigų juk nerasi, rojuje pragaro – juo labiau. Manau, rojaus gyventojai net nenutuokia pragarą esant, nes rojus juk ne vien vieta, bet drauge ir būseną. Tad jau vien žinojimas esant pragarą tą būseną suteptų. O čia – skaistykloje – kuri yra visų pasaulių susisiekiimo indas – viskas įmanoma. Vienintelio, ko išties čia negalima daryti, tai sėdėti rankas sudėjus, visas mūsų buvimas čia turi virsti nenutrūkstamu judesiu, nukreiptu mūsų sąmoningai pasirinkta kryptimi. Tuomet tampa lengva atsakyti ir į du tūkstančius metų žmoniją kamuojantį klausimą: „Kam aš čia? Kokia manoji užduotis? Kokia mano gyvenimo prasmė?“ Mudu su žmona jau ir pokalbiuose prigijusį terminą turime tai gyvenimo užduočiai įvardyti: *išsilukštenti*.

Šventai tikiu, kad vienas efektyvių lukštenimosi būdų – poezija. Gal mintis atrodys šventvagiška ir kupina didybės manijos, bet savąja poezija svajoju nužymėti kampus ir apylankas nukertantį maršrutą, trumpesnį ir lengvesnį negu Biblijoje. Maršrutą, skirtą silpniesiems – tiems, kuriems net ir Dekalogo laikymasis – neįveikiama užduotis. Dievo gailėstingumas yra beribis – kodėl gi Jam nedavus šiek tiek „forų“ žmogui, kurio noras tikėti ir būti doram yra nepalyginti didesnis už rezultatą? Jėzui juk labai rūpi naivūs, bet nuoširdūs mažutėliai. Aš kaip tik toks ir esu.

Negana to – tuomet įmanoma įvardyti ir tą iki šiol neįvardijamą žmonijos ilgėsį, tą jos amžino nerimastingumo ir disharmonijos priežastį – mes ilgimės ir nekantraudami laukiame baigties, o mirties baimė tėra tolygi abituriento baimei pažvelgti į iškabintus egzaminų rezultatus, ypač nujaučiant, kad susimovė. Juk jau daugiau nei du tūkstančius metų žmonija kartoja maldą „Tėve mūsų“ – nejaugi nė vienas nesusimąsto, ko prašo, besimelsdamas: „Teateinie Tavo karalystė“? Pasaulio pabaigos. Sustojusio laiko. Bet sustojusio ne ties prakeiksmo, bet ties meilės ekstazės akimirka.

Pameni, kalbėjau apie dangaus dovaną ar prakeiksmą, skiriantį poetus nuo ne poetų? Sakydamas, kad jis veikia kaip imperatyvas, verčiantis poetus nepalaujamai, nenuilstamai ieškoti kalbos transmutacijos formulės, kažkoku būdu jiems įteigdamas, jog būtent tai – svarbiausioji jų gyvenimo užduotis – turėjau omeny pašaukimą. Manau, giliausioje savo sąmonės kertelėje kiekvienas žmogus aiškiai žino savąjį pašaukimą. Net jeigu tas pašaukimas – mirti. Nesakau, kad visada yra siekiamybė savajam pašaukimui paklusti. Manant, kad čia skaistykla – vienų skaistinamųjų armagedonas yra link savojo pašaukimo brautis, visa ką suvokiant kaip kliūtis šiam veiksmui, ir ištekėti jėgų tą pašaukimą išpildyti, kitų armagedonas – visą gyvenimą su tuo pašaukimu kovoti, besistengiant jį sutramdyti. Todėl

labai svarbu susigaudyti, ar esi „išmušinėtojas“, ar tas, kurį „išmušinėja“, vaikiško žaidimo – kvadrato analogijomis kliaujantis.

Tikiu, kad manosios knygos (ir tos, apie kurias kalbam, ir tos, kurias dar parašysiu) bus jei ne tokio susigaudymo vadovėliai, tai bent jau – pratybų sąsiuviniai. Tai nuo pirmųjų eilėraščių buvo mano pagrindinis siekis. O perskaitęs Česlovą Milošą, iš jo skolinuosi tik terminą: visada niekinau poeziją, skirtą Ulro žemei; visada domėjausi tik ta poezija, kuri rodo kelią iš jos.

– Žinai, man atrodo, kad už kiekvieno materialaus dalyko veikia kažki kokia dvasia ar dvasios – už visų daiktų, gyvūnų, augalų, žmonių, už namų, miestų, valstybių, už pasakytų žodžių... Skaitydamas tavo poeziją vis mėginu suprasti, kokia gi dvasia veikia čia. Mane baugina tavo trilogija. Ant kiekvienos minėtų knygų viršelio yra nupaišyti lošimų kauliukai su šešeto ženklų, ir tu pats, cituodamas apreiškimą Jonui, siūlai apskaičiuoti numerį: šeši šimtai šešiasdešimt šeši – žvėries skaičius. Čia yra visokių užkalbėjimų, kalbančių statulų (apreiškime Jonui sakoma, kad tas, kurio numeris bus šeši šimtai šešiasdešimt šeši, turės galią suteikti žvėries atvaizdams dvasią ir jie – taigi ir statulos – ims kalbėti). Skaitydamas tavo eilėraščius juntu tarsi kokią atgailaujančią, iš dangaus išstumtą, bet gyvybės kupiną ir į dangų sugrįžti mėginančią dvasią. Pagal mano pasaulio supratimą yra tyrosios ir netyrosios dvasios. Iš tavo poezijos juntu kažkokį vidurį, tarsi būtų pusiau tyrų– netyrų dvasių, o gal yra dar kitaip: man atrodo, kad galinga juodybė gundo ir nori pagriebti šviesą, kurią esi gavęs iš Dievo, gyvybę, kuria ta juodybė minta. Manau, kad patekai ten, kur jau turėsi pasirinkti: arba angelas, demonu nėščias (iš tavo eilėraščio „Agonija Getsemanės sode“), turės išsigryninti ir pagimdyti angelą, arba tas demoniškas vaisius patį angelą pavers demonu. Ką tu apie tai manai?

– Po tokio klausimo nepalieki man kitos išeities, Gintarai, kaip prie minėtųjų „idealiųjų“ savo skaitytojų priskirti ir tave. Ištaręs žodžius apie „atgailaujančią, iš dangaus išstumtą, bet gyvybės kupiną ir į dangų sugrįžti mėginančią dvasią“, išties tu nusakai ne tik visą manosios poezijos esmę ir muzikinę tonaciją, bet net ir tiksliai įvardiji mano patiriamą gyvenimo skonį – nuolatinę savijautą šiame pasaulyje. Būna retų, nepaprastai malonių, beveik beprotiškų akimirkų, kai ta „dvasia“ įtiki turinti užtektinai jėgos ir gyvybės į prarastą dangų sugrįžti. Būtent tokiomis akimirkomis ir parašiau savąją trilogiją. O kalbant apie dvasias, manau, poetui būtų nesąžininga įvardyti tik gėrio angelus, dūžgiančius jo mikrovisatoje, nutylint apie demonus vien todėl, kad yra sąmoningai apsisprendęs būti ne jų pusėje. Negi manai, kad

jeigu jų neįvardysiu, jie išnyks? Esu pusiau netyra dvasia, Gintarai, ir nemanau, kad tapčiau tyresnis tai nutylėdamas čia ar – juo labiau – poezijoje.

Žinoma, daug kas priklauso ir nuo pasirinktos misijos. Jei save suvokčiau kaip guodėją, ramintoją, pradinių klasių pedagogą, arba – kaip profesionalų melagį, siekiantį miniai įkūnyti tobulybės iliuziją (kitaip tariant, pretendentą į sekto status) – žinoma, dvasią „išskaistinčiau“ pasinaudojęs žodžio valdymo įgūdžiais, teorinėmis teologinėmis žiniomis ir kūrybine fantazija, bet manieji tikslai yra kitokie – man eilėraščiai niekada nėra kūrybinės užduotys, iššūkiai, greičiau jau – nuobiros nuo patirčių – gyvenimo pėdsakai, pasilikę sniegynuos. Jų vertė – tikrumas. Todėl, nors pedagoginiu požiūriu tai nedora, niekada nesusimąstau apie savo kūrybos poveikį skaitytojų dievobaimingumui, doroviniam ugdymui, psichinei sveikatai. Tačiau šiuo atveju kliaujuosi ne pedagogo, o lakūno bandytojo požiūriu: „Nežinau, į ką strimgalviais lekiu, gal į sensaciją, gal į mokslinį atradimą, gal į pražūtį... Todėl sek ne paskui mane, bet verčiau – mano paliktu įrašu juodojoje dėžėje. Ir spręsk, ar aš gairė, ar – perspėjimas apie pavojų.“

Dabar – apie kauliukus ir šešetus manojoje poezijoje bei ant knygų viršelių (jei jau išsidavei, kad tave tai baugina – mėginsiu ne juokais įgašdinti). Ir tu, ir daugelis vilniečių dar atsimena šiurpiam gaisre žuvusį Remį – mano draugą aklą fleitininką Remigijų Audiejaitį. Tad štai – į jo kapo duobę subėriau penkis lošimo kauliukus (jo mėgtam ir drauge daugybę kartų žaistam kauliukų pokeriui atminti) ir nustėrau pamatęs, kad visi jie sukrito šešetais į viršų – aukščiausia įmanoma žaidimo figūra.

Šis sunkiai įtikimas (jei kas kitas pasakotų – ir pats nepatikėčiau) nutikimas išties labai mane sukrėtė, ir taip atsirado eilėraštis „Vietaj fleitos“, nuo kurio, kaip idėjinio ir emocinio branduolio, užsimezgė knyga *Laužiu antspaudą*. Suprantama, net ir ją parašęs dar nežinojau, kad tai – pirmoji trilogijos dalis. Todėl šviesaus atminimo dailininko Romo Oranto pažymėtas kauliuko, šešetu į viršų, kontūras dar tebuvo iliustracija virtęs vienas iš poezijos motyvų. Romas Orantas – jo taip pat būta idealaus poezijos skaitytojo – iš *Pačių paprasčiausių burtažodžių* rankraščio anksčiau negu aš pajuto tęstinumą ir kauliuką su šešetu į viršų įsegė kaip kulką. Todėl baigiamojoje trilogijos dalyje kauliukas pasirodė jau įgavęs poetinį kontekstą ne tik eilėraščių, bet ir vizualiu lygmeniu.

Plačiau apie *Burtažodžius*. Švento Jono – Jėzaus apaštalo ir evangelisto Apreiškimo citata apie žvėries skaičių knygoje atsirado neatsitiktinai. Ko gero, ne veltui sakoma, kad jei į ką nors (nesvarbu į ką

– tekstą, pastatą, žmogaus gyvenimo datas) žiūrėdamas bent akimirkai prisiminsi egzistuojant kabalą, toliau jau stengtis nereikės – kabala pati už tave ims žaisti mistinių prasmių ir šurpios poezijos partiją. Taip jau nutiko, kad pirmojoje knygos dalyje esama šešių „Mokymųsi skaičiuoti“, šešių „Statulų“ ir šešių „Kalbelių“. Lygiai tokia pati – ir paskutinės dalies struktūra. Tarpinės bei gaubtinės dalys – taip pat šešios. Abi knygoje esančios poemėlės turi po dvylika sandų, kurie irgi gražiai subyra į šešetukus, drauge su abiem „Apsiprausimais dūmais“ bei gaubtiniais eilėraščiais sugulančius į šešetų pentagramą – alchemikų taip godotą simbolį.

Tačiau dėl demoniškumo tavuosius lūkesčius turėsiu nuvilti. Ir tebus čia pasitelktas pats Šerlokas Holmsas. Kai daktaras Vatsonas po nuoseklių stebėjimų „kambarioką“ „demaskavo“ kaip nusikaltėlių vadeivą, genialusis seklys ištarė: „Jūsų pastebėjimai teisingi, bičiuli, tik ten, kur reikėjo užrašyti pliusą, jūs užrašėte minusą.“ Panašiai yra ir manuoju atveju – mėginimas perskaityti žvėries skaičių reiškia ne tarnystę žvėriui, bet mėginimą su juo kovoti.

Žinoma, tavo tiesa – juodybė ir gundo, ir nori pagriebti šviesą, bet argi ne tuo pačiu poligonu su tais pačiais tykančiais „siurprizais“ kiekvienas mirtingasis turi praeiti? Svarbiausia, kad esu tvirtai pasirinkęs – su kuo aš, kieno esu. Nors, atvirai tariant, jau nustojau vilties perkalbėti norinčius mane matyti juoduoju burtininku. Ką gi darysi, anot vienos Bibliją apaugusių legendų – ir pats šv. Jonas, net apaštalas būdamas, buvo teisiamas už raganavimą.

– Iš kur ateina įkvėpimas? Klausimas banalus, bet jau daugybę amžių šito vis klausama – karta iš kartos. Ką galėtum pasakyti tiems, kurie ateina, ateis po tavęs? Gal reikia kalbėti visai ne apie įkvėpimą? Gal apie kokį „gyvenimo švelnų prisiglaudimą“ (anot Justino Marcinkevičiaus), o gal apie gyvenimo gatvėje spardomą žmogų iš Sigito Parulskio eilėraščio „Gardas“, kurį čia noriu pacituoti: „televizorius sako, kad poetas šventais raumenim, įkvėpimo ekstazėj / nesupranta, ką rašo, bet iš kosmoso liejasi metrika, žodžiai ir rimai / tau patiktų šitie paistalai? ne, ir tau būtų šito per maža / gatvėj spardomas šaukiasi Dievo žmogus... rėkė rėkė, užkimo...“

– Ogi būna absurdiškiausių dalykų – kitą sykį gyvenimas prie manęs švelniai glaudžiasi, o aš jį iki užkimimo spardau, būna – gyvenimas spardo mane, o aš – vis tiek glaustaus kaip kačiukas. Tačiau nuo vaikystės pasaulį regiu su štai tokio pobūdžio nuostaba: „Bet juk viso šito nėra, nes tai paprasčiausiai neįmanoma.“ Nors skambės keistai, bet būtent dėl to ir „Gyvenimo švelnaus prisiglaudimo“, ir „Gardo“

pasaulis man, nors ir patirtas, atrodo šiek tiek iliuzinis – tarsi kino filmai, transliuojami, kad nukreiptų manąsias akis ir mintis nuo tikrovės. Iš visų jėgų stengiuosi išmokti matyti kiaurai juos, todėl natūralu, kad manasis įkvėpimas jokių sąsajų su jais neturi.

Apskritai didelę savo kūrybinio gyvenimo dalį, užklaustas apie įkvėpimą, buvau linkęs cituoti poeto Gintaro Grajausko žodžius: „Kaip man atsiranda eilėraščiai? Aš juos parašau. Kol kas nežinau kito metodo.“ Ši frazė ir dabar mane labai žvaliai nuteikia, bet su amžiumi imu įtarti, kad žmogiškasis mūsų egoizmas paprasčiausiai linkęs pernelyg sureikšminti rašančio individo pastangas. Vis dėlto įkvėpimo – kažki kokio iš šalies plykstelintčio gūσιο – esama. Juk ir pats esi savo poezijoje liudijęs – yra akimirku, „kada viskas rimuojasi“. Todėl nors eilėraščius parašau pats, neretai – tik gana sunkiai paplušėjęs, kartais man atrodo, kad ne aš poeziją rašau, kad manimi kažkas rašo.

Be to, apie įkvėpimą galima kalbėti ne tik kaip apie kokybės garantą rezultatui. Įkvėpimas – tai dar ir psichinė būseną, įgalinanti ištirpti rašyme, pasinerti kalboje, visai išnykti iš viso to, ką paprastai vadini savo tikrove. Juk pats žinai – tai nepaprastai malonu – panašu į laiko sustabdymo pojūtį. Ir jei ne atsakomybė, jei ne aiškus pasąmoninis žinojimas, kad ir be to, ką vadiname publika, mūsų knygas kažkas atidžiai skaito, kažkas, nuo ko už žodžių ar madų miglos nepasislėpsi, prieš ką po mirties reikės atsiskaityti už visas savo rašliavas, vien to svaigulio, to laiko sustabdymo stebuklo, tiesą sakant, ir pakaktų.

Bet – deja ar laimei – tas žinojimas yra, todėl tiek poezijos girios ažuolas, tiek liaunas lyrikos papartėlis, žvelgdamas į savo ką tik parašytą eilėraščių, iš esmės patiria tą patį – parašytų posmų neadekvatumą aidėjusiems smegenyse ar dievaižin kurioje kūno (sielos?) vietoje; patiria ir tuo metu, atrodytų, dar visai realų lūkestį, kad ne popieriaus lape, bet aplink jį dar taip aiškiai juntamos prasmės su visais estetiniais ir fonetiniais sukuriuojančiais savo žvaigždynais štai dar ims ir sutūps į tik ką parašytus tavo žodžius; ir kažki kokią su gėda sumišusią baimę – fiasko nuojautą, neretai tuojau pat virstančią veiksmu, kaip antai popieriaus lapo draskymas, glamžymas ar desperatiškas teksto nubraukimas kryžmai. Ir todėl – tebūsiu prakeiktas, jeigu poezija – tik pasimėgavimas gražiais kalbos ornamentais vaikiškame kaleidoskope, jeigu ji nėra slaptaraštis, kūrgrinda, vedanti aukštyn. Juk gera poezija visada yra šiek tiek ir malda, šiek tiek ir užkeikimas, šiek tiek ir muzika, šiek tiek ir šviesa. Net jeigu ir Valhalos tamsybėse spingsinti.

O jaunesiems, po manęs ateinantiems, apie įkvėpimo prigimtį pasakyčiau taip: įkvėpimas man ateina iš lietuvių kalbos gelmėje kunkuliuojančių šaltinių, iš sąskambių su pasauliu, iš sąskambių su perskaitytomis knygomis ir iš sąskambių su Tuo, kurio valia poezija apskritai yra įmanoma. Aiškiausias ir žemiškiausias būdas įkvėpimą prisišaukti – skaityti kitų poetų knygas. Verta pacituoti Valentiną Sventicką: „Nebūdamas skaitytojas – rašytoju tikrai netapsi.“ Šventa tiesa – knygų bendravimas yra mistinis, bet labai aiškiai pastebimas ir įrodomas reiškiny. Poetai neretai tiesiog patarpininkauja – leidžia savo lentynų knygoms išsišnekėti tarpusavyje. Ir dar pašmaikštausiu: poetai turi skaityti knygas bent jau tam, kad žinotų, kas dar neužrašyta.

– Aidas Marčėnas ant tavo poezijos knygos *Ryšys su vadaviute* viršelio rašo: „Jei poetas R. S. įtikinamai pareikalautų, žmogus R. S. susinaikintų.“ Kas yra Rimvydas Stankevičius tomis akimirkomis, kai jis nėra poetas? Ar tokių akimirų (valandų, mėnesių...) yra? Ar gali atskirti save kaip poetą nuo savęs kaip žmogaus? Jeigu nustotum rašyti, ar turėtum ką veikti šiame pasaulyje?

– Nors minėtoji poeto Aido Marčėno mintis filosofine prasme yra teisinga, esu giliai įsitikinęs, kad poetas R. S. nėra toks kvailas, kad žudytų savąjį žirgą. Žmogus R. S. yra primityvesnė būtybė, todėl jo baimintis reikėtų labiau. Nenoriu čia leisti į išpažintinę lyriką, bet A. Marčėnas puikiai žino, jog kartą žmogus R. S. vos nesunaikino poeto R. S., kaip ir žmogus A. M., kažkada vos nesunaikino poeto A. M. Tai ir yra tragikomiškas dualizmas – visada norisi, kad šie du vidiniai pradai boksuotųsi ir „gerietis“ pirmautų, bet vieno kurio žūtis juk iš tiesų reikštų abiejų žūtį.

Kas esu, kai nesu poetas? Muzikos mokykloje paklaustam, kas esu, derėdavo atsakyti: „akordeonistas“, prisistatant pašnekovui darbo metu: „žurnalistas“, kartais esu klientas, kartais pacientas, namuose esu sutuoktinis ir (tikiuosi) mylimasis, visada esu krikščionis ir savo tėvų vaikas, visada esu lietuvis, visada esu romantiškas neišmanėlis, rankiojantis kriaukleles pažinimo vandenyno pakrantėje, siela, kaip pats sakei, svajojanti susigrąžinti dangų... Ar nustoju buvęs poetu, būdamas visi šie ir dar galybė kitų personažų? Nė akimirksniai. Viduje poetas visose situacijose jaučiasi svarbiausias, bet rimtesni ir socialesni vidujiniai asmenys tiesiog laikinai jį užčiaupia ir paslepia nuo viešumos, idant nešokiruotų Ulro pasaulio žmonių. Visą tą laiką užčiauptas poetas mintyse rašo įžeidžiamai kandžias humoreskas minėtųjų rimtų vidujinių asmenų adresu.

Nesakau, kad netekęs rašymo galios pasielgčiau kaip Ernestas Hemingway'us, bet man tai būtų

(reikia sakyti – bus) ganėtinai šiurpus išgyvenimas. Tau niekada neteko kalbėtis su lakūnu pensininku? Įtariu, kad man būtų panašiai... Bet sakyti, kad nerasčiau, kuo užsiimti pasaulyje, būtų nedora – melsčiausi, skaityčiau knygas, dirbčiau darbus, kuriuos dirbu. Matau prasmę ne tik kūryboje, prasmingas ir tarnavimas literatūrai bei plačiajai kultūrai – „Respublikoje“ rašau apie naujausias knygas, išsikalbu su svarbiomis temomis skiltyse, straipsniuose, kalbindamas Lietuvos rašytojus, kitų menų atstovus, šviesiausias protus, ryškiausias asmenybes, taip pat – rašau tekstus šiuolaikinių dainininkų dainoms, kas nėra poezija, bet yra dora poeto paslauga visuomenės ausims (turint omeny per radiją skambančius pačių dainininkų pasirašytus tekstus)... Tad rasčiau, ką veikti. Blogiausiu atveju – įsiliečiau į organizacijos „Femen“ veiklą ir visą likusį gyvenimą gėrėčiausi dailiomis merginų krūtinėmis. Bet ką čia slėpti – praradus poeziją, išvaymo iš rojaus pojūtis sustiprėtų kelis kartus.

Solidarizuojuos su jauno poeto Ernesto Noreikos pasakyta mintimi: „Kas nėra poezija – tam nepavydžiu.“